

20. Fleeson, William. Toward a structure- and process-integrated view of personality: Traits as density distributions of states. / Journal of Personality and Social Psychology, Vol 80(6), Jun 2001, 1011-1027. / <http://personality-project.org/revelle/syllabi/classreadings/fleeson.2001.pdf>
21. Vansteelandt, K., & Van Mechelen, I. (2006). Individual differences in anger and sadness: In pursuit of active situational features and psychological processes. Journal of Personality, 74, 871-910.
22. Moskowitz, D. S. Cross-situational generality and the interpersonal circumplex. Journal of Personality and Social Psychology, Vol 66(5), May 1994, 921-933.
23. Mischel, Walter. Toward a cognitive social learning reconceptualization of personality // Psychological Review 1973, Vol. 80, No. 4, 252-283 / [http://psych.colorado.edu/~carey/courses/psyc5112/Readings/psnSituation\\_Mischel01.pdf](http://psych.colorado.edu/~carey/courses/psyc5112/Readings/psnSituation_Mischel01.pdf)
24. Mischel, Walter. Toward an integrative science of the person // Annu. Rev. Psychol. 2004, <http://www.unige.ch/fapse/emotion/announcements/Mischel.Pdf>
25. Bertram F. Malle. The person and the situation: A conceptual analysis of their roles in theories of social behaviour // [http://darkwing.uoregon.edu/~bfmalle/issues/person\\_situation.pdf](http://darkwing.uoregon.edu/~bfmalle/issues/person_situation.pdf)

**Skoryk M.M. Opportunities of situational analysis in social-and-psychological research.** The paper has written, by taking to the notice intense advantages of dispositional explanations in a variety of social psychology works that fixed by author and her colleagues on the material of gender studies in psychology. Presented contemporaneous stage of personologic-situational discussions for identification of opportunities and constraints situation analysis in the native social and psychological science. The first part contains a brief retrospective view of historical discussions relatively “social situation” as a concept; situational explanations as a reserve for spreading prognostic psychology opportunities. It describes the dynamics of professional discussions concerning low or no cross-situational successive personality traits, that proclaimed in the experimental data; power of situational factors in the determination of human behavior and the “situationist reasons” to theories of psychology of personality, in their explaining of human behavior. The second part contains theoretical consideration “human-in-situation” in her contemporary psychological interpretation, and regard separate integrated model of situational psychological analysis that proposed in it. Provides that the disposition of the personality triets on situationality and that’s why some people shows higher cross-situational consistency than others.

**Keywords:** situation, situational analysis, personology, disposition concept of personality.

УДК: 159. 9. 018: 321. 01: 342. 25

## ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОТИВУ ВЛАДИ

**Т.В. Скрипаченко**

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології  
Запорізький національний університет  
[knopus75@mail.ru](mailto:knopus75@mail.ru)

**Скрипаченко Т.В. Психологічний аналіз мотиву влади.** Влада – це психологічний, соціологічний та політичний феномен. Влада завжди передбачає вплив однієї людини на іншу за умови виконання вимог першої. Дослідження психологічних особливостей влади, її впливу на особистість можна здійснювати через використання біхевіористського, неофрейдистського підходів, з точки зору її політичних особливостей та соціальних витоків. Особливу увагу дослідженню мотиву влади приділив ще А.Адлер, який вважав, що прагнення до влади є основною рушійною силою особистості, джерелом її особистісної активності. Проте наголошував, що прагнення до влади виникає внаслідок почуття неповноцінності, яке характерно для всіх людей. В статті представлені також і інші підходи до розуміння феномену влади (С. Вятр, Е. Фромм, Х. Хекгаузен, К. Хорні). Аналіз підходів до проблеми показав, що психологічні джерела та особливості мотиву влади узгоджуються із розумінням та особливостями розвитку самої особистості, системою її цілей та цінностей, основних потреб та всієї мотиваційної сфери.

**Ключові слова:** влада, мотивація влади, вплив, об’єкт влади, суб’єкт влади, алгоритм влади, структура влади.

**Скрипаченко Т.В. Психологический анализ мотива власти.** Власть – это психологический, социологический и политический феномен. Власть всегда предполагает влияние одного человека на другого при условии выполнения требований первого. Исследование психологических особенностей власти, ее влияния на личность можно осуществлять через использование биовиористического, неофрейдистского подходов, с точки зрения ее политических особенностей и социальных истоков. Особое внимание мотивам власти уделил еще А. Адлер, который считал, что стремление к власти является главной движущей силой личности, источником ее личностной активности. Однако обращал внимание на то, что стремление к власти возникает вследствие чувства неполноценности, которое характерно для всех людей. Однако отмечал, что стремление к власти возникает вследствие чувства неполноценности, которое характерно для всех людей. В статье представлены также и другие подходы к пониманию феномена власти (С. Вятр, Э. Фромм, Х. Хекгаузен, К. Хорни). Анализ подходов к проблеме показал, что психологические истоки и особенности мотива власти согласуются с пониманием и особенностями развития самой личности, системой ее целей и ценностей, основных потребностей и всей мотивационной сферы.

**Ключевые слова:** власть, мотивация власти, влияние, объект власти, субъект власти, алгоритм власти, структура власти.

**Постановка проблеми.** Серед усіх мотиваційних феноменів, які відомі сучасній психології, мотивація влади посідає одне з перших місць. Дослідження мотивації влади є дуже актуальним сьогодні, особливо в сучасних умовах становлення незалежної української держави, національної свідомості, зміни пріоритетів, євроінтеграції тощо. Адже здійснення економічних, політичних реформ можливе лише за умови суттєвих змін у розумінні функціонального, індивідуального, морального навантаження нової української влади. В цих умовах дослідження психологічних джерел, індивідуально-психологічних особливостей, значення та усвідомлення влади як такої надає безцінний матеріал для розуміння мотиваційних тенденцій, владної поведінки та мотивів влади особистості.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій** Дослідженню влади та мотивації влади присвячено багато наукових праць в галузі політології, соціології, психології, іміджології тощо [1-3]. Вивчення мотивації влади було предметом аналізу як давньогрецьких філософів, так і представників класичного психоаналітичного напрямку, неофрейдизму, соціально детермінованих напрямків в психології. Сьогодні дослідження психологічних джерел мотивації влади ведеться з точки зору сучасного стану економічних та політичних реформ, уявлення про мотиваційну сферу особистості і через поняття впливу [4; 5].

**Мета статті:** визначити та проаналізувати сутність влади, мотивації влади як психологічного феномену, взаємодію між впливом та владою тощо. Не дивлячись на критику за вузькість і «недостатність», психологічні трактування влади, що ототожнюють її з впливом, мають підстави бути. По-перше, влада і вплив мають на увазі наявність суб'єкта і об'єкта дії. По-друге, це майже завжди дія на мотиваційну сферу. По-третє, у такої дії завжди є наслідки, і передбачається, що суб'єкт дії буде думати стратегічно, оцінюючи можливий результат, основні і побічні наслідки активності об'єкту. Проте відмінність владних відносин полягає в тому, що вони завжди асиметричні і можуть припинитися у разі виходу на рівень усвідомлення (коли той, над ким здійснюється влада, усвідомлює, що його дії не співпадають з його реальними інтересами).

**Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів** Вивчаючи поняття влади та його психологічний аспект, найбільш актуальними є такі проблемні зони:

1) Які психологічні особливості, навички, здібності, мотиви призводять до прагнення влади?

2) Яка залежність існує між індивідуально-психологічними особливостями особистості, стилем її сімейних відносин, направленістю тощо та намаганням уникати влади?

3) Чи пов'язана мотивація влади із актуальними суспільно-історичними умовами?

У закордонних наукових джерелах виділяються чотири напрями тлумачення влади: біхевіористський, телеологічний, інструменталістський, структуралістський [6].

Біхевіористський напрям розглядає владу як певний тип поведінки, здатний впливати на поведінку інших людей. Цей підхід ґрунтується на вченнях Ф. Ніцше, Б. Рассела, Б. Скінера. Згідно з цим напрямом, прагнення до влади є атрибутом людської екзистенції. Більшість людей не здатна бути ініціатором будь-чого, проте має потребу в контролі над собою з боку інших осіб. Отже, біхевіористське розуміння влади передбачає її психологічне, а не інституціалізоване походження.

Телеологічний напрям, представником якого був Т. Парсонс, інтерпретує владу як засіб досягнення певної мети, запланованих результатів. Згідно з таким тлумаченням, влада існує для того, щоб реалізувати важливу суспільну мету. Вона є засобом обміну, тобто її віддають тим політикам, які найбільш ефективно можуть задовольнити основні потреби соціальної спільноти. У такому розумінні влада подібна до грошей і є лише символом, за допомогою якого люди можуть «придбати» безпеку, порядок і соціальну підтримку, обмежуючи свої права, вгамовуючи пристрасті, в обмін на добровільне підпорядкування владі, встановленим нею нормам; влада, як і будь-яка інша річ, є засобом ринкових відносин і здобувається в жорсткій конкуренції.

Інструменталістський напрям тлумачить владу як набір певних інструментів. На думку О. Тоффлера, основними інструментами влади є сила, багатство і знання. Якщо в минулому домінували сила й багатство, то в сучасному інформаційному суспільстві домінують знання. Однак О. Тоффлер застерігає, що знання (інформація) без розвинених механізмів громадського контролю може перетворитися на засіб владного маніпулювання людьми.

Структуралістський напрям розглядає владу як відносини між керівниками і підлеглими, що ґрунтуються на співвідношенні винагороди і покарання. Залежно від того, як функціонує система стимулів між владою і соціальними групами, забезпечується механізм розв’язання конфліктів, стабілізації суспільства.

Влада – складний суспільний феномен, який виявляється на всіх рівнях суспільної ієрархії (міжособистісної взаємодії у групах, організаціях, інститутах), включає як психологічні, так і інституціоналізовані форми впливу на людей [7].

Аналізуючи мотивацію влади необхідно звернутися, перш за все, до її психологічних витоків. Отже, згідно А. Адлера прагнення до влади – це основна рушійна сила поведінки людини. Прагнення до влади – це чи не єдина можливість компенсувати відчуття неповноцінності. Згідно бачення А. Адлера, дитина, відчуваючи свою залежність від батьків, сприймаючи їх більш сильними, вмілими, відчуває свою неповноцінність порівняно з ними. Звичайно, така неповноцінність створює у дитини внутрішню напругу і неодмінно викликає бажання позбутися її. Наприклад, хлопчик, у якого є фізичні вади, інтенсивно розвиває певні здібності і прагне до влади з метою компенсувати свій фізичний дефект.

Відповідно людина прагне відчути власну силу. Часом прагнення подолати свій дефект (вади) набуває форм гіперкомпенсації, інтенсивного розвитку певних здібностей, які дають змогу суб’єктові компенсувати власні вади і слабкості (і таким чином позбавитися почуття неповноцінності). На думку А. Адлера, зі слабкості народжується сила, вади і дефекти (точніше, прагнення їх компенсувати, відчути свою силу і самоствердитись) спонукають особистість розвиватися, вдосконалювати себе. Не слід, однак, забувати про те, що вибір напряму реалізації владних мотивів, як і певного типу компенсації А. Адлер ставить в залежність від почуття спільності з іншими людьми. Тобто, в залежності від того, як добре у дитини розвинуте вміння та бажання взаємодіяти, співчувати, дружити тощо.

Таким чином, А. Адлер вважав, що прагнення до влади, до переваги, домінування є тим рушійним мотивом, завдяки якому особистість живе, розвивається, діє [8].

Згідно концепції К. Хорні, прагнення до влади може виникнути у нормальної людини для реалізації своїх здібностей, знань, сили. Але якщо мова йде про невротичну особистість, то тут можна говорити про прагнення до влади, яке пов’язано навпаки із слабкістю, тривожністю, неповноцінністю.

Невротичне прагнення до влади служить захистом від відчуття своєї слабкості й безпорадності. Невротик розвиває ідеал сили, який підтримує його віру у власну силу й спроможність подолати будь-які труднощі й обставини. Для нього слабкість – це не лише небезпека, але й ганьба. Він поділяє людей на сильних і слабких, захоплюється першими і зневажає других. Зневага до всіх, хто слабший за нього, хто погоджується з ним, хто поступається йому – найхарактерніша риса невротичної особистості. Ще однією рисою є її прагнення нікому й ніколи не поступитися і не здаватися. Погодитися з думкою іншої людини або прийняти пораду сприймається як слабкість. Часом вони впадають в іншу крайність і лише з одного остраху поступитися вдаються до протилежного. Невротик вимагає, щоб світ пристосовувався до нього, замість того, щоб самому пристосовуватись до світу. Така невротична установка негативно впливає на емоційні стосунки з іншими людьми. Кохання (любов) передбачає, що людина поступається іншій людині. Чим меншою мірою індивідуум здатний на таку «капітуляцію» (поступку), тим гіршими будуть його стосунки з коханою (коханим) [9].

Крім цих двох поглядів на джерела мотивації влади необхідно проаналізувати ще й концепцію Е. Фромма. На відміну від А. Адлера та К. Хорні, які вбачали джерела мотивації влади у необхідності компенсувати неповноцінність та власну слабкість та тривожність, Е. Фромм вважає, що мотивація влади виходить із прагнення позбутися самотності та ізоляції. Почуття самотності та ізоляції вбачається Е. Фроммом як загальна характеристика сучасної людини, яка не може і не хоче зрозуміти, чи потрібна їй свобода протягом багатьох століть.

Суб’єкт влади (садист), згідно з Е. Фроммом, повністю залежить від слабкої людини, котрою володіє. Садисту потрібна людина, яка йому належить, оскільки його власне відчуття сили ґрунтується на тому, що він може кимось володіти, керувати. Садист, на думку вченого, «любить» тих, над ким відчуває владу, оскільки без них він не зміг би задовольнити цю свою потребу. Прагнення до влади (садистичне прагнення) допомагає індивідууму уникнути почуття самотності й безсилля. Такі люди переповнені страхом самотності й почуттям меншовартості. Це відчуття замасковане

компенсаторним прагненням до влади і почуттям власної переваги над іншими людьми. Індивідуум відчуває себе самотнім у чужому і ворожому світі. Влада і садизм, надаючи йому впевненості, єднаючи його з іншими людьми, допомагають йому позбутися самотності та соціальної ізоляції. На думку Е. Фромма, прагнення до влади зумовлюється не силою, а слабкістю, нездатністю особистості вистояти самій і жити своєю силою. Прагнення до влади – це спроба набути відчуття сили тоді, коли справжньої сили не вистачає. Влада і сила – це зовсім різні поняття. Можна бути сильним і не прагнути до влади. Але можна відчувати власне безсилля і компенсаторно прагнути до влади [10].

Дослідженням мотивації влади присвячене також вивчення влади Х. Хекгаузеном. Він запропонував послідовність алгоритму дій влади. У суб'єкта влади повинна виникнути мотивація впливу на іншу людину, причому підстави появи такої мотивації можуть бути різними. У здійсненні своїх цілей, досягненні намічених результатів і задоволенні потреб люди залежать один від одного. Отже, після того як мотивація влади склалася, суб'єкт влади дає знати об'єкту впливу про те, якої поведінки він від нього чекає. Якщо об'єкт впливу веде себе відповідно до цих очікувань, то процес дії на цьому закінчується. Якщо ж об'єкт влади висловлює недовіру і непокору, то застосовує владу, оцінює знаходяться в його розпорядженні джерела влади. Вибір джерел влади залежить від поведінки, яка очікується з боку об'єкта влади. Застосуванню джерел влади можуть протистояти внутрішні, в тому числі особистісні бар'єри суб'єкта влади, які вдається або не вдається подолати. Якщо внутрішні бар'єри не виникають або успішно долаються, то суб'єкт влади застосовує який-небудь засіб впливу.

Засоби впливу повинні відповідати обраному джерелу влади, його вибір залежить від індивідуальних особливостей, способів, які використовує і застосовує влада суб'єкта, від сприйняття ним ситуації і від опору, що може чинитися об'єктом владі. Необхідно відзначити, що сила використовуваних засобів зростає пропорційно зменшенню у суб'єкта впевненості в собі. Людина, яка відчуває себе слабою при досягненні керівних постів, що представляють в її розпорядження численні інституційні джерела влади, як правило уникає особистісно опосередкованих засобів впливу, замінюючи їх більш жорсткими інституційними заходами. Цей висновок цікавий для оцінки особистості політиків з точки зору застосовуваних ними засобів вирішення актуальних політичних, економічних проблем.

Реакція об'єкта впливу залежить від його мотивів і використовуваних суб'єктом джерел влади. Відповідна очікуванню суб'єкта поведінка об'єкта влади досягається різними шляхами. З боку об'єкта може бути проявлена поступливість при внутрішньому озлобленні, підпорядкування, зниження поваги до себе або більшу повагу до суб'єкта влади. Якщо об'єкт продовжує чинити опір, то вся послідовність подій повторюється заново [11].

Польський політолог і соціолог Є. Вятр в книзі «Соціологія політичних відносин» аналізує владу з точки зору її структури. У найзагальнішому вигляді владу однієї особи над іншою, як стверджує Є. Вятр, можна виразити таким чином: Одна людина має владу над Іншою всякий раз і тільки тоді, коли, згідно з нормами суспільства, до якого вони належать, Одна людина має право наказувати, а Інша зобов'язана підкорятися наказам Першої. Розглядаючи послідовно основні елементи цього визначення, Є. Вятр зазначає, що влада – це можливість наказувати в умовах, коли той, кому наказують (об'єкт влади), зобов'язаний коритися. Наказам до виконання відповідає свій тип впливу на поведінку: якщо у відносинах немає елементу наказу та підпорядкування, то немає і елемента влади. Але сам факт наказу ще недостатній для того, щоб можна було судити про наявність відносин влади. Має існувати переконання, причому обґрунтоване, того, що наказ буде виконано, що він зустрінє покору. Влада не існує без покори, притому що покора явище відносне.

Є. Вятр зазначає, що загальне визначення влади має включати в себе наступні елементи: 1) у відносин влади має бути не менше двох партнерів, причому цими партнерами можуть бути як окремі громадяни, так і групи громадян; 2) наказ суб'єкта влади, тобто вираз ним волі по відношенню до об'єкта влади, супроводжується загрозою застосування санкцій у разі непокори вираженою таким чином волі; 3) підпорядкування того, над ким здійснюється влада, тому, хто її здійснює, тобто підпорядкування наказом суб'єкта влади; 4) повинні бути суспільні норми, які встановлюють, що той, хто віддає накази (суб'єкт влади) має на це право, а той, кого ці накази стосуються (об'єкт влади), зобов'язаний йому підкорятися.

Психологічна складова влади згідно Є. Вятру, виражається в тому, що здійснення і підкорення владі мають визначені, суспільно сформовані переваги. Це призводить до того, що: а) ці особи в

більшій чи меншій мірі хочуть зайняти положення в суспільстві, яке забезпечить їм владу або дозволить зберегти максимально можливу автономію по відношенню до влади, або, нарешті, підпорядкує їх чистій владі; б) вони більшою чи меншою мірою пристосовані до того місця в ієрархії влади, яке вони займають, і внаслідок цього краще або гірше виконують функції, які з політичної ролі, запропонованої їм (з їх участю або без неї) суспільством. Отже, прагнення до влади або відхід від неї, краще чи гірше пристосування до неї – це психологічні явища. Фактичний же доступ до влади, характер відносин влади, методи її здійснення – це соціальні явища, що визначаються суспільною системою в цілому [12].

Аналіз мотивів і дій суб'єктів влади в однакових ситуаційних умовах проводиться за шістьма параметрами:

1) оволодіння джерелами влади: між людьми існують відмінності в силі прагнення до збільшення своїх джерел влади. Володіння джерелами і відчуття влади може бути кінцевою метою, досягнення якої саме по собі приносить задоволення. Бажаними джерелами влади можуть стати престиж, матеріальне становище, статус, керівна посада, можливість контролю над інформацією;

2) здібності: у людей по-різному розвинені здібності до швидкого і безпомилкового визначення мотиваційної сфери іншої людини і співвіднесенню її зі своїми джерелами влади для вибору найбільш ефективних і економічних методів досягнення поставлених цілей і отримання необхідних результатів. Дане положення відображає можливість маніпулювання поведінкою об'єкта впливу, аж до такої міри, що об'єкт сам може і не усвідомлювати того, що ним маніпулюють;

3) дії влади: існують індивідуальні особливості у схильності до здійснення дій влади для здійснення впливу на поведінку іншої людини і відмінності у виборі засобів впливу – від примусу і покарання до умовлянь і переконання. Але всі вони не виходять за рамки комбінації з чотирма передумовами успішної дії влади: розпорядження джерелами влади, здібностями, прагненням впливати на поведінку іншої людини і переваги того чи іншого засобу впливу;

4) моральність мети: індивідуальні відмінності виявляються і в тих цілях, заради яких людина прагне до влади. І тут виникають питання і оцінки, пов'язані з моральними цінностями, з тим, як людина буде використовувати весь арсенал владних методів;

5) страх перед наслідками дій влади: владні відносини, як правило, носять взаємний характер. Об'єкт влади здійснює відповідні дії, може чинити опір, в свою чергу використовувати власні джерела влади. Необхідно розглядати те, в якій мірі застосування влади може викликати зміни в суб'єкті влади зворотну реакцію об'єкта. Це страх самої влади перед: а) розростанням своїх джерел, б) їх втратою; в) владним використанням; г) відповідь застосуванням влади; д) безуспішністю свого впливу;

б) перевагу певних сфер використання влади: різні дії влади мають визначатися чотирма факторами: а) силою мотиву і особистої значимістю цілей, досягнення яких можливо тільки при активному сприянні іншої людини; б) відсутністю готовності іншої людини надати це сприяння по своїй волі; в) типом і потужністю джерел влади; г) перебувають у розпорядженні суб'єкта конкретними засобами впливу, що дозволяють використовувати владу.

Дж. Лассуелл розробив гіпотезу, згідно з якою деякі люди мають надзвичайно сильну потребу у владі і (або) інших особистісних цінностях як засобах компенсації незадоволених базових потреб. На думку автора, потреба у владі, яка виявляється у все більш сильній формі, має компенсаторне походження: володіння владою психологічно компенсує ущербність, фрустрацію, випробовувану особистістю [7].

Дж. Френч і Б. Рейвен висунули класифікацію підстав влади: 1) влада, заснована на винагороді; 2) влада, заснована на примусі; 3) легітимна влада (визнане право); 4) влада референтності (еталону), заснована на ідентифікації з кумиром; 5) влада експерта, знавця як компетентнішого в своїй сфері; 6) інформаційна влада — коли людина має інформацію, яка здатна змусити іншого дивитися на наслідки своєї поведінки по-іншому [13; 14].

Люди, орієнтовані на владу, часто справляють враження сильних, незалежних і самовпевнених індивідів. Однак психіатри нерідко висловлюють підозру, що надмірні амбіції цих людей є способом компенсації низького рівня їх власної гідності. Влада розглядається ними як страхування від прихованого почуття неповноцінності. Люди, які видаються рішучими, часто страждають, сумніваючись у ставленні до них з боку оточуючих. Багато хто з них досить чутливі до лестощів, міцно тримаються за все, що є для них символом гідності, і старанно уникають дій, які могли б нагадати їм про їх недоліки.



**Висновки і перспективи подальшого дослідження** Мотивація до влади – багатокомпонентний феномен. Влада пов’язана із впливом однієї людини на іншу, але не синонімічна їй. Існує певна залежність між індивідуально-психологічними якостями особистості і особливостями її прагнення чи непрагнення влади, що лежать у площині її цілей, спрямованості, інтересів, мотивів і розуміння нею сутності і значення влади.

#### Список використаних джерел

1. Брехаря С.Г. Мотивація влади як чинник політичної діяльності / С.Г. Брехаря // Наукові записки: Збірник. – Вип. 11. – К.: ІПіЕНД, 2000. – С. 340-347.
2. Ирхин Ю. В. Мотивы политические / Ю.В. Ирхин. – М.: Мысль, 2000. – Т. 1. – С. 743–744.
3. Мотиваційні моделі владного процесу // Наукові записки ІПіЕНД. – Вип.16. – К., 2001. – С. 322-355.
4. Конфисагор А.Г. Психология власти / А.Г. Конфисагор. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Питер, 2004. – 235 с.
5. Почепцов Г. Теория и практика коммуникации / Г. Почепцов. – М.-К., 2001. – 656 с.
6. Мотивационний аспект реализации политической власти // Сучасна українська політика: Політики і політологи про неї. – К., 2003. – С. 159-173.
7. Гелей С.Д. Политология: Навч. посіб. / Гелей С.Д., Рутар С.М. – Львів.: Світ, 2001. – 384 с.
8. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. – М., 1995. – 366 с.
9. Хорни К. Невротическая личность нашего времени / К. Хорни. – М., 1993. – 349 с.
10. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. Пер. с нем. / Э. Фромм – М.: АСТ, 2006. – 640 с.
11. Хекхаузен Х. Психология мотивации достижения / Х. Хекхаузен – СПб.: Речь, 2001. – 240 с.
12. Вятр С. Социология политических отношений / С. Вятр – М: Политиздат, 1979. – 376 с.
13. Шейнов В.П. Психологическое влияние / Шейнов В.П.. – 2-е изд. – Минск: Харвест, 2007. – 800 с.
14. Доценко, Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л. Доценко. – М., 1996. – 344 с.

#### References transliterated

1. Breharja S. G. Motyvacija vlady jak chynnyk politychnoi' dijaly'nosti // Naukovi zapysky: Zbirnyk. – Vyp. 11. – K.: ІПіЕНД, 2000. – С. 340-347.
2. Irhin Ju. V. Motivy politicheskie / Ju.V. Irhin. – М.: Mysl', 2000. – Т. 1. – С. 743–744.
3. Motivacijni modeli vladnogo procesu // Naukovi zapiski ІПіЕНД. – Vip.16. – К., 2001. – С. 322-355.
4. Konfisahor A.G. Psihologija vlasti / A.G. Konfisahor. – 2-e izd., pererab. i dop. – SPb.: Piter, 2004. – 235 s.
5. Pohepcov G. Teorija i praktika kommunikacii / G. Pohepcov. – М.-К., 2001. – 656 s.
6. Motivacionnij aspekt realizacii politicheskoj vlasti // Suchasna ukrains'ka politika: Politiki i politologi pro neї. – К., 2003. – С. 159-173.
7. Gelej S.D. Politologija: Navch. posib. / Gelej S.D., Rutar S.M. – L'viv.: Svit, 2001. – 384 s.
8. Adler A. Praktika i teorija individual'noj psihologii / A. Adler. – М., 1995. – 366 s.
9. Horni K. Nevroticheskaja lichnost' nashego vremeni / K. Horni. – М., 1993. – 349 s.
10. Fromm Je. Anatomija chelovecheskoj destruktivnosti. Per. s nem. / Je. Fromm – М.: AST, 2006. – 640 s.
11. Hekhauzen H. Psihologija motivacii dostizhenija / H. Hekhauzen – SPb.: Rech', 2001. – 240 s.
12. Vjatr S. Sociologija politicheskikh otnoshenij / S. Vjatr – М: Politizdat, 1979. – 376 s.
13. Shejnov V.P. Psihologicheskoe vlijanie / Shejnov V.P.. – 2-e izd. – Minsk: Harvest, 2007. – 800 s.
14. Docenko, E.L. Psihologija manipuljacii: fenomeny, mehanizmy i zashhita / E.L. Docenko. – М., 1996. – 344 s.

**Skrypachenko T.V. The psychological analyses of power motive.** Power – is a psychological, sociological and political phenomenon. Power always presupposes the influence of one man on the other man under conditions of satisfaction of the demands of the former. The research of psychological peculiarities of power, its influence on a personality is possible to realize through the use of behavioral method or neopsychoanalysis, from the point of view of political aspects and social sources of power. A. Adler paid a special attention to the power motives. He considered that the striving for power is the main force of personality and the source of his activity. However A. Adler underlined that the striving for power arises due to the feeling of imperfection, which is typical for all people. K. Horney said that in neurotic person the motive to power arises when a person feels his imperfection, weakness, unsatisfied need of safety and defense. In attempts to defend himself from the cruel world, such person controls people and the world by means of domination which is power in itself. E. Fromm considered that a person, who feels total loneliness, chooses psychological defense in the form of sadism, which assumes the power of one person over the other. Such power gives to a sadist the possibility to avoid or to decrease a psychological discomfort caused by the feelings of loneliness and dissatisfaction. H. Hekgausen and S. Vyatr suggested their understanding of power. S.Vyatr, in particular, tried to find the differences between the psychological and social aspects of the power striving. So, psychological sources and characteristics of power motive coordinate with the understanding and the peculiarities of personal development, with the system of his purposes and values, with the main needs and with the whole motivation sphere.

**Keywords:** power, motive of power, influence, an object of power, a subject of power, algorithm of power, structure of power.